

Monumentnummer*: 522230

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

T 033 421 74 56
E info@cultureelerfgoed.nl

Status rijksmonument
Inschrijving register* 07 juni 2010
Kadaster deel/nr 82979/141

Woonplaats* Wassenaar
Gemeente* Wassenaar
Provincie* Zuid-Holland

Locatiennaam Wassenaar
Locatieomschrijving

Kadastrale gemeente*	Sectie*	Kadastraal object*	Appartement aanduiding	Grondperceel
Wassenaar	D			2844
Wassenaar	D			2668
Wassenaar	D			2600
Wassenaar	D			2845
Wassenaar	D			2948
Wassenaar	D			359
Wassenaar	D			865
Wassenaar	D			2630
Wassenaar	D			2598
Wassenaar	D			864

Omschrijving**

Omschrijving complexonderdeel 2

HISTORISCHE TUIN- EN PARKAANLEG. De formele aanleg uit het midden van de 17de eeuw en het begin van de 18de eeuw is vanaf het midden van de 18de eeuw in fasen verlandschappelijkt, waarbij delen van de formele structuur op harmonieuze wijze werden geïntegreerd in het nieuwe ontwerp. Het hoofdgebouw ligt min of meer centraal in de parkaanleg, op de overgang van de hoger gelegen strandwal in het westen naar het lager gelegen veenweidegebied in het oosten. Vanaf het toegangshek aan de Rijksstraatweg

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegeven voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

voert een met zware beuken beplante oprijlaan via een haakse hoek naar de entree. De voorgevel van het huis is niet georiënteerd op de Rijksstraatweg, zoals dat bij de meeste andere buitenhuizen aan deze weg wel het geval is, maar staat er haaks op. Een aantal boerderijen, waaronder de Zijdewoning, De Os en de Hoogwerf waren allemaal georiënteerd op de Landscheiding. Dat kan de andere oriëntering verklaren. Het huis is vanaf de weg niet zichtbaar. Achter het huis ligt in het verlengde van de oprijlaan een omgracht rechthoekig terrein dat oorspronkelijk waarschijnlijk als moestuin en boomgaard in gebruik was. Tegenwoordig is het ingezaaid met gras en beplant met enkele bomen en heestergroepen. Het brede pad rond de gracht wordt aan weerszijden begeleid door enkele lindes. Sinds de 17de of vroege 18de eeuw was het gehele hoefijzervormige tracé beplant met een dubbele rij lindes, tegenwoordig resteren er nog enkele bomen. Tussen het hoofdgebouw en de gracht ligt iets opzij een kleine vijver, die met de gracht en de waterallee verbonden is geweest en in fasen is gedempt. Een brede, door beuken geflankeerde waterallee vormde vanaf de 17de of vroege 18de eeuw een alternatieve ontsluiting van het hoofdgebouw. Deze vaarweg annex zichtas takte af van de Veenzijdse Wetering, was ter hoogte van het voorplein overkluisd en liep tot halverwege het bos in de richting van de Rijksstraatweg. Het voormalige eindpunt van de waterallee is in het bos terug te vinden bij een monumentale linde. Achter deze linde zet de oorspronkelijke lijn van de allée zich door in een pad met een eenzijdige oude taxusbeplanting. Het in het bos gelegen deel van de waterallee en het deel voor het huis zijn in fasen gedempt, het oostelijke deel is bewaard gebleven. Op het rechthoekige bosrijke terrein ten noordwesten van het huis kwam in de 17de en 18de eeuw een formeel lanenstelsel tot stand. Haaks op en evenwijdig aan de Rijksstraatweg werden lanen en paden aangelegd en later uitgebreid met enkele diagonale assen (ganzenvoet), die straalsgewijs bijeen kwamen voor het huis. Veel van deze lanen en paden zijn nog als zodanig herkenbaar. Richting Rijksstraatweg, die op de strandwal ligt, lopen de lanen en paden enigszins op en worden ze geflankeerd door eveneens oplopende hoge wallen. Ze zijn vaak met eiken en/of beuken beplant. De as die achter het huis langs loopt is vanouds een zichtlaan, die uitkwam bij een theekoepel, die omstreeks 1856 is gesloopt. De natuurlijke accidentatie van het terrein langs de Rijksstraatweg (strandwal/duinen) werd in de tweede helft van de 18de en het begin van de 19de eeuw optimaal benut voor een aanleg in vroeg landschappelijke stijl, waarbij de oudere formele structuur deels werd omgevormd en deels gehandhaafd werd. Zo is een zeldzaam gaaf netwerk van vroeg landschappelijke slingerpaden bewaard gebleven. In het noordoostelijke deel van de aanleg is een landschappelijke setting met eiken en berken herkenbaar, begrensd door een landschappelijk vergraven watergang en doorsneden door kronkelende paden, die deels het gebogen in- en uitstulpende beloop van deze watergang volgen. De open weide ten noordwesten van het huis was aanvankelijk een bescheiden halfcirkelvormige uitsparing in het bos en werd in de loop van de 19de en de eerste helft van de 20ste eeuw in fasen vergroot tot de huidige grote V-vormige weide. De weide wordt grotendeels omsloten door een gevarieerd beplante bosrand, waar een wandelpad doorheen loopt, dat deels begeleid wordt door oude bomen (beuk, kastanje). In het oostelijke deel van de parkaanleg bevonden zich, in ieder geval sinds het midden van de 18de eeuw, de uitgestrekte, ommuurde nutstuinen en boomgaard met een oranjerie, schuur, loods en koude bakken. Het oorspronkelijke gebruik is nog herkenbaar aan de bewaard gebleven tuinmuren. Rond de nutstuinen en het weidegebied liep een met bomen beplante rondwandeling. Het kleine parkbos in de uiterste zuidoosthoek van dit deel van de aanleg kwam in de tweede helft van de 19de eeuw tot stand. De weilanden aan zuidoost- en zuidwestzijde van het park behoren vanouds tot het complex en zijn als visuele buffer rond de buitenplaats van belang. Aan de overzijde van de Rijksstraatweg lag een overtuin, het Overbosch, waarop in de 18de eeuw een vinkenbaan met vinkenhuisje werden aangelegd. In het midden van de 19de eeuw is dit deel afgesplitst en werd er de nog bestaande buitenplaats Beukenhorst gesticht.

Waardering

De historische TUIN- en PARKAANLEG van de buitenplaats Langenhorst is van algemeen belang:

* Dit gegeven is onderdeel van het rijksmonumentenregister

** Dit is een registergegevens voor zover noodzakelijk voor de identificatie van het rijksmonument

- vanwege de cultuur- en tuinhistorische waarde als bijzonder voorbeeld van deels getransformeerde, in oorsprong 17de-eeuwse formele tuinaanleg, waarvan zeldzaam geworden elementen als de waterallee, het lanenstelsel en het door lindebomen omgeven omgrachte eiland bewaard zijn gebleven;
- tevens is de parkaanleg van groot belang omdat het een zeldzaam voorbeeld betreft waar de overgang naar de vroeg-landschappelijke stijl uit het midden van de 18de eeuw herkenbaar is gebleven in de vorm van het glooiend geaccidenteerde terrein met gebogen paden- en waterstelsel;
- de parkaanleg heeft ensemblewaarde vanwege de ruimtelijke en functionele relatie met de overige complexonderdelen;
- de parkaanleg van historische buitenplaats Langenhorst is landschappelijk en stedenbouwkundig van belang vanwege de herkenbare situering langs de Rijksstraatweg, op de overgang van het strandwallenlandschap en het veenweidegebied, waar het deel uitmaakt van Wassenaars landgoederenzone tussen Leiden en Den Haag.

Hoofdcategorie

Kastelen, landhuizen en parken

Subcategorie

Tuin, park en plantsoen

Functie

Historische aanleg